

הלכה למעשה

חישוב מינונים מדוייק בבתי חולים בעזרת מחשב כיס בשבת

במסגרת מדור זה נשתדל להביא לפני הקוראים שאלה הלכתית אקטואלית, תשובה מנומקת ומסקנה מעשית, המתואמת עם ת"ח פוסקים מובהקים¹. המערכת מזמינה בזה את הסגל הרפואי להפנות שאלות הלכתיות אקטואליות לכתובתה של מערכת „אסיא“, ייעשה מאמץ להעביר תשובה מוסמכת לשואל. שאלות בעלות ענין רחב יפורסמו בע"ה עם התשובות בגליונות הבאים של „אסיא“.

שאלה:

קיימות מחלקות בבתי חולים בהם יש צורך לחשב במדוייק מינונים וכמויות. מאחר וחישוב זה כרוך באורן מחלקות בפיקוח נפש, נעשים החישובים גם בשבת באמצעות כתיבת המספרים המחושבים על גבי הנייר.

ועולה השאלה: האם אין עדיפות (במקרים מסוג זה) להמנע מכתובה גמורה בדיו על גבי הנייר בעזרת השימוש (כתחליף!) במחשבי כיס חדישים בהם אין פעולת החישוב כרוכה באיסורי תורה אלא רק באיסור דרבנן, ואם כן לכאורה עדיף למעט בשבת, עד כמה שאפשר, בחומרת האיסורים אם אין הדבר מסכן או מסבך את הטיפול.

תשובה:

א. פירוש טכני:

נתייחס בתשובה זו למחשבי כיס חדישים בהם מתקיימים התנאים הבאים:

1. הספרות מופיעות על המצג של המכשיר בלבד ללא שום פלט מודפס.
2. הספרות אינן מאירות אלא מופיעות בצבע כהה².
3. במחשב קיים מנגנון אשר תוך זמן קצר אחר הפעלת המחשב, נפסקת פעולתו והספרות נמחקות אם לא מתבצעת במשך הזמן הזה פעולה נוספת.

ב. ריחן:

בכתיבת סימני ספרות על גבי נייר יש איסור דאורייתא של כותב³. לעומת זאת במחשב המקיים את התנאים הנ"ל אין איסור תורה כלל. שכן איסור כותב לא קיים מאחר והכתיבה אינה מתקיימת. איסור כונה (לדעת

1 התשובה לשאלה זו תואמה עם הגרש"ז איערבך שליט"א.

2 הכונה לספרות המבוססות על גבישים נחליים. ראה רקע מדעי בעמודים 73-78 לעיל.

3 ראה תוריש שבת פרק י"ב משנה ג', שו"ע הרב סי' ש"מ סעיף ח', ועוד.

החזו"א⁴) ג"כ אינו קיים מאותה סיבה, שכן גם הזרימה של החשמל במעגלי המחשב אינה מתקיימת אלא נפסקת כעבור זמן והוי בנין שאינו של קיימא⁵.

ואין לחשוש לאי הבנה ופריצת איסור השימוש במחשבי כיס לצרכי רשות שאינם קרובים לפיקוח נפש, מאחר וכל בר דעת מבין שמה שמותר במחלקות בתי חולים בהם קיימים מצבי פיקוח נפש אסור לחלוטין מחוץ לכותלי בית החולים או לצרכים פרטיים.

ג. משקנה :

ראוי להורות⁶ לסגל הרפואי הנוהג לבצע בשבת חישובים (הקשורים בפיקוח נפש) באמצעות כתיבה, לעבור לביצוע החישובים בעזרת מחשבי כיס המקיימים את שלשת התנאים הטכניים שפורטו בסעיף א' לעיל, כאשר אין בשינוי זה חשש לטעות או לסיכון החולים.

4 יש להדגיש שכל גדולי תורה שלפני החזו"א לא הזכירו כלל החשש של בוגה, ולכן במקום צורך גדול הקרוב לפיקוח נפש יש להחשיב פתיחת מעגל חשמלי (שאינו כולל גוף חימום) לפעולה שאין בה איסור תורה. ורק אם פתיחת המעגל החשמלי מפעילה נורת להט או גוף חימום אזי המלאכה אסורה מן התורה. (שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א).

5 עיין בקובץ מאמרים בעניני חשמל בשבת לגרש"ז אויערבך שליט"א, הוצאת מכון מדעי טכנולוגי לבעיית הלכה (תשלי"ח), מאמר א' בענין פתיחת מקרר חשמלי בשבת אות ו' עמ' 23.

6 ראה הערה 1, והגרש"ז הסכים, שזה כודאי עדיף טפי מלכתוב בעצמו.